

аспірант **Богачова А.М.**

Житомирський державний університет імені Івана Франка
ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВИДІВ РОДУ BORYSTHENIA LINDHOLM, 1914
(MOLLUSCA: GASTROPODA: PECTINIBRANCHIA: VALVATIDAE)

Дотепер у малакологів не існує єдиного погляду щодо кількості видів, які входять до складу роду *Borysthenia* Lindholm, 1914. Це зумовлене тим, що одні з них («об'єднувачі») вважають, що ці тварини відзначаються дуже широкою конхіологічною (екологічною) мінливістю. На їхній погляд, рід *Borysthenia* у Європі представлений єдиним видом - *B. naticina* (Menke, 1846). Натомість східноєвропейські (російські малакологи («роздрібнювачі») і їх послідовники) приймають за окремі види роду *Borysthenia* таксони, що відрізняються між собою незначними конхіологічними ознаками [4]. Так, за даними В.В. Аністратенка [1, 2], рід *Borysthenia* в Україні представлений чотирма видами - *B. jelskii* (Crosse, 1863), *B. alligans* (Lindholm, 1927), *B. naticina*, *B. menkeana* (Jelski, 1863). Ми застосували до конхіологічного дослідження *Valvatidae* як традиційні, так і нові цифрові критерії, опрацювали їх методами багатовимірної статистики (STATISTICA 6.0). На підставі отриманих результатів розроблено ключ для визначення видів роду *Borysthenia*. До нього включено і четвертий, не досліджений нами, вид цього роду - *B. jelskii*, який за одним із якісних показників (1(2)) чітко відмежовується від інших видів цього роду. Слід зазначити, що до наших днів цей вид відомий за єдиним екземпляром, виявленим К. Єльським (1863) [3] з Дніпра (околиці Києва). У таблицю для визначення видів введено такі нові критерії: індекси ширина вустя / висота вустя; ширина вустя / ширина черепашки; висота вустя / висота черепашки.

Таблиця для визначення видів роду *Borysthenia*

1(2). Оберти завитка разом із верхівкою занурені нижче поверхні останнього оберта. . . . .
 . *B. jelskii*

2(1). Оберти завитка хоча б у незначній мірі здіймаються над поверхнею останнього оберту.

3(4). Тангент-лінія черепашки вигнута. Сумарна висота верхніх (крім останнього) обертів не перевищує 0,4 підвищення останнього оберту над вустям. Висота вустя становить не менше 1,05 його ширини. Вустя вирізане стінкою останнього оберту. . . . . *V. menkeana*

4(3). Тангент-лінія черепашки пряма або слабко вгнута. Сумарна висота верхніх (крім останнього) обертів не менша 0,45, а зазвичай дорівнює половині підвищення останнього оберту над вустям. Висота вустя не перевищує 0,8 його ширини. Вустя округле.

5(6). Завиток ледве здіймається над поверхнею черепашки. Висота черепашки не перевищує 0,7 її ширини. Співвідношення висоти вустя і висоти черепашки становить 0,77, а ширини вустя і ширини черепашки - 0,55. Вустя округле. . . . . *V. alligans*

6(5). Завиток явно здіймається над поверхнею черепашки. Висота черепашки не менше 0,77 її ширини. Співвідношення висоти вустя і висоти черепашки становить 0,71, а ширини вустя і ширини черепашки - 0,5. Вустя округло-трикутне. . . . . *V. naticina*

Література:

- 1. Анистратенко В.В. Определитель гребнежаберных моллюсков (Gastropoda: Pectinibranchia) фауны Украины. Часть 2. Пресноводные и наземные // Вестн. зоологии. - 1998. - отд. выпуск №8. - С. 67-125.
- 2. Анистратенко В.В., Анистратенко О.Ю. Класс Панцирные или Хитоны, класс Брюхоногие - Cyclobranchia, Scutibranchia и Pectinibranchia. - Киев: Велес, 2001. - 240 с. (Фауна Украины; Т. 29, вып. 1).
- 3. Jelski G. Note sur la faune malacologique des environs de Kieff (Russie) // J. Conchyl. - 1863. - 11. - P. 129-137.
- 4. Piechocki A., Dyduch - Falniowska A. Mięczaki (Mollusca). Malze (Bivalvia). - Warszawa: Wyd. PWN, 1993. - 205 s.